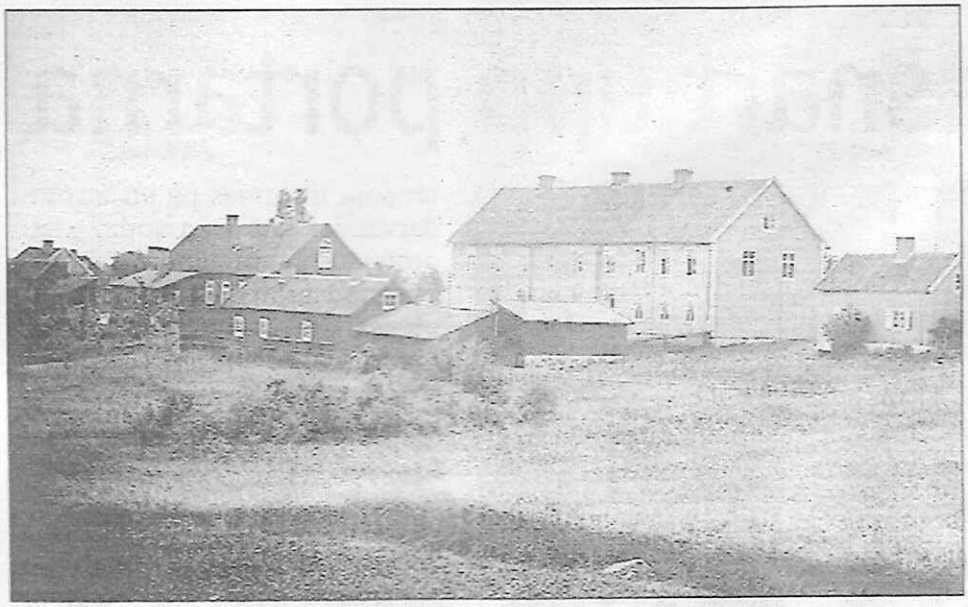

De två barnen som omkom vid branden vakar än i dag över sin skola. Skolgatan ligger på andra sidan av huset. FOTO: BETTINA BETTENHAUSEN

Mönsterås folkskola 1880. Missionshus och fattigstuga låg precis intill den stora skolbyggnaden. I förgrunden syns "snåret", det buskage där skolpojkar förverkligade sina Tarzandrömmar. ARKIVFOTO: STRANDA HEMBYGDSFÖRENING

"Det började brinna mitt under en lektion. Det var en så våldsam eldsvåda att inget gick att rädda"

SVEN ERIC NELSSON
Stranda hembygdsförening

SKOLBRANDEN I MÖNSTERÅS.

En fasansfull eldsolycka, hvilken kräfde två människoliv, inträffade d. 26 april i Mönsterås. Nämnda dag kl. 10 f. m. utbröt nämligen af okänd anledning, eld i samhällets stora folkskolebyggnad. Det härjande elementet grep med våldsam styrka omkring sig och inom en timme låg hela byggnaden i aska. Af skolbarnen lyckades man rädda alla med undantag af två små flickor i åtta ena af de omkomna var dotter till grosshandlare Cedergren och den andra till sjöman Pedersen.

Längs gata och gränd • Del 8. I Barometern-OT:s artikelserie om berättelserna bakom gatunamnen i Mönsterås har turen kommit till Skolgatan. Vägen bär på en tragisk historia.

Skolgatan

Här brändes två barn inne

MÖNSTERÅS

Mitt under lektionstid började skolan att brinna. Två barn lyckades aldrig ta sig ut.

Skolgatan sträcker sig nerifrån Sjögatan upp till Häradshövdingegatan. Att välja namn var lätt eftersom vägen låg längs med köpingens skolgård.

Mönsterås folkskola låg egentligen allra först på Torget. 1863 bestämdes det dock att studierna skulle flyttas till ett stort och luftigt hus i det kvarter som i dag innefattar Skolgatan. Att skolgården samsades om utrymme med ortens fattigstuga ansågs inte som särskilt udda.

Chockades svårt

Den 26 april 1917 ägde den tragiska branden rum.

– Det började brinna mitt under en lektion. Det var en så våldsam eldsvåda att inget gick att rädda, berättar Sven Eric Nelsson, på Stranda hembygdsförening.

Två skolbarn brändes inne. Andra chockades svårt. Som den lille pojke som inte vågade gå hem eftersom han hade glömt sina skor i lågornas gap. Minnet av de omkomna barnen finns förevigat i form av en staty på två flickor i Tingshusparken. Statyn är gjord av Arvid Källström och invigdes 1963 då köpingen firade sitt 100-årsjubileum.

De nästkommande åren fick undervisningen bedrivas på flera olika platser. Bland annat byggdes ett mindre skolhus på Häradshövdingegatan, vid dagens cykelaffär, med två lärosalar och två lärarbostäder. Lektioner hölls även i det gamla sjukhuset på Sjögatan mittemot den nuvarande turistbyrån.

Plockade päron åt läraren

Sju år senare stod ett nytt skolhus klart, kompletterat av en länga utedass med jalusidörrar. Skolhuset finns kvar än i dag.

Sven Eric Nelsson gick på skolan mellan 1937 och 1942. Han kommer ihåg hur han och klasskompisarna, mer eller mindre frivilligt, plockade gråpäron ur ett träd på skolgården åt överläraren, dåtidens rektor. Eller hur han och de andra grabbarna lekte Tarzan i ett buskparti en bit bort.

– Det var ju precis då de första Tarzanfilmerna med Johnny Weissmüller kom på bio, säger Sven Eric Nelsson.

Byta planhalva

Fotboll var en annan populär sysselsättning under rasterna. En viktig ritual var att byta planhalva efter att halva matchen hade avverkats.

– Det var för att skolbacken lutade så. Det skulle ju vara rättvist, säger Sven Eric Nelsson.

BETTINA BETTENHAUSEN
bettina.bettenhausen@barometern.se

Vilka var de båda flickorna i parken?

Foto: Miriam Bjälefors

Rune Johnsson har forskat i vilka de båda skolflickorna var som en staty rests till minne av vid biblioteket i Mönsterås.

Vilka var Mönsteråsflickorna som står i parken vid huvudbiblioteket i Mönsterås?
Det är något som Mönsteråsbon Rune Johnsson tagit reda på.

– Det finns ingen skylt uppsatt vid statyn på de båda flickorna. Jag frågade ett par parkarbetare som höll på att göra fint i parken om de visste vilka flickorna var och varför man rest statyn. Men de hade ingen aning, berättar Rune Johnsson som blev nyfiken och började leta reda på information om flickorna och statyn.

– Jag läste i Mönsteråsboken, där det stod lite om dem. Men i och med att jag släktforskar kunde jag ta reda på lite mer om flickorna, berättar han.

Den information som han lyckades få fram var att det i parken tidigare fanns ett skolhus och att detta hus hade flyttats dit på senare delen av 1800-talet. Enligt Rune Johnsson var huset från början både fattighus och skolhus.

Omkom i branden

Ett citat ur boken "En bok om Mönsterås" lyder följande:

"Hela byggnaden togs så småningom i anspråk för skoländamål. Åt de fattiga uppfördes senare en byggnad på gården, vilken stod kvar till år 1908. Skolhuset lades i aska genom en ohygglig eldsvåda den 26 april 1917, varvid två skolbarn brann inne." Och det är till minne av dessa två skolflickor som statyn i parken uppförts.

– Genom släktforskning har jag kunnat få fram namnen på barnen och deras föräldrar. De båda två omkomna barnen var två nioåriga flickor. Den ena flickan hette Ruth Cedergren och var född 1908. Hon var dotter till grosshandlare Ch Cedergren och Julianna Maria Gustavsson. Den andra flickan hette Jane Olga Ingeborg Pedersén och var född 15 december 1908. Hon var dotter till sjömannen Aldo Krist. Pedersén och Jenny Konstance Andersson, berättar Rune Johnsson.

Vidare berättar han att skulpturen som rests till minne av de båda flickorna kallas för "Skolflickorna" och är skapad av konstnären Arvid Källström från Påskallavik.

– Det är snart 90 år sedan skolflickorna omkom i eldsvådan. Och jag tycker att det är synd att det inte finns någon skylt vid statyn som berättar om varför den rests och vilka flickorna var. Jag har påtalat detta för kulturchefen och jag hoppas att det ska komma upp en skylt, för jag tror att det är många Mönsteråsbor som inte vet något om statyn, säger Rune Johnsson.

Miriam Bjäefors